

غلامان خاصه

نخبگان نوحاسته‌ی دوران صفوی

سوسن بابایی، کاترین بابایان، اینا باغدیانتس - مک کیب و معصومه فرهاد

ترجمه‌ی حسن افشار

نشر مرکز

Slaves of the Shah
New Elites of Safavid Iran

غلامان خاصه

نخنگان نوحاستی دوران صفوی
سوسن بابایی، کاترین بابایان، اینا باغدیانتس - مک کیب، معصومه فرهاد
ترجمه از انگلیسی: حسن افشار
اجزای طرح جلد: نشر مرکز
چاپ اول: ۱۳۹۰، شماره‌ی نشر ۱۸۰۰-۱۰۴۵، نسخه، چاپ فرارنگ
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۱۱۳-۱۵۵-۶

نشر مرکز: تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبه‌روی هتل لاله، خیابان باباطاهر، شماره‌ی ۸
تلفن: ۸۸۹۷۰۴۶۲-۳ فاکس: ۸۸۹۶۵۱۶۹
Email: info@nashr-e-markaz.com

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این ترجمه برای نشر مرکز محفوظ است.
تکثیر، انتشار و بازنویسی این ترجمه یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله: فتوکپی، الکترونیکی،
ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و بخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از ناشر ممنوع است.
این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

عنوان و نام پدیدآور:	غلامان خاصه: نخنگان نوحاستی دوران صفوی / سوسن بابایی... [و دیگران]: ترجمه‌ی حسن افشار
مشخصات ظاهری:	هشت، ۲۴۰ ص: مصور
یادداشت:	عنوان اصلی: Slaves of the Shah: New Elites of Safavid Iran
یادداشت:	سوسن بابایی، کاترین بابایان، اینا باغدیانتس - مک کیب، معصومه فرهاد
موضوع:	ایران - تاریخ - صنویان. ۹۰۷-۱۱۴۸ ق
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۰ غ ۸ / DSR ۱۱۷۶
رده‌بندی دیویی:	۹۵۵ / ۰۷۱
شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی:	۲۵۲۵۲۲۹

فهرست

۱		۱	غلامان خاصه
۲۵		۲	دودمان نو ترکیب صفوی: زنان صیغه‌ای، غلامان جنگی، و خواجه‌سرایان
۶۳		۳	تجارت ارامنه و غلامان: تأمین مالی خزانه‌ی دولت صفوی
۱۰۲		۴	آغاز از اصفهان: غلامان خاصه و ساختن شاهنشاهی
۱۴۴		۵	غلامان جنگی در ولایات: گردآوری و شکل‌دهی هنرها
۱۷۵			پیوست
۱۸۴			پی‌نوشت‌ها
۲۳۲			نمایه

تصویرها

- تصویر ۱ نقشه‌ی ایران در دوره‌ی صفویه، با اراضی خاصه و ممالک. از کاترین بابایان و رابرت هاگ، دانشگاه میشیگان
- تصویر ۲ Planographia Sedis Regiae [= نقشه‌ی پایتخت] تصویری از قرن هفدهم از میدان نقش جهان، خیابان چهارباغ، و محوطه‌ی کاخ (دولت‌خانه) در اصفهان، از انگلبرت کمپفر، ۱۷۱۲.
- تصویر ۳ دیدار شاه عباس و خان عالم با ساروقی و عیسی خان (ساروقی با عمامه‌ی سفید نشسته در پایین سمت چپ تصویر)، هند، دوره‌ی مغولان هند، حدود ۱۶۵۰، آبرنگ مات و طلا روی کاغذ. بوستون، موزه‌ی هنرهای زیبا.
- تصویر ۴ میدان نقش جهان اصفهان؛ منظره از سمت قیصریه؛ مسجد شاه در انتهای تصویر، عالی‌قاپو در سمت راست، مسجد شیخ لطف‌الله در سمت چپ. عکس از سوسن بابایی.
- تصویر ۵ نقشه‌ی اصفهان با مجتمع‌های منازل اعیانی. (▲ خانه‌های غلامان و دیگر دولتمردان و درباریان؛ ● خانه‌های تاجران ثروتمند؛ ■ خانه‌های روحانیان بلندپایه). ترسیم از سیدرضاخان در ۱۹۲۴ بر اساس توصیف شاردن در دهه‌های ۱۶۶۰ و ۱۶۷۰. سوسن بابایی و رابرت هاگ، دانشگاه میشیگان.
- تصویر ۶ مسجد شاه (امام) اصفهان، سردر اصلی. سوسن بابایی.
- تصویر ۷ پل الله‌وردی خان اصفهان. سوسن بابایی.

- تصویر ۸ میدان گنج علی خان کرمان. سوسن بابایی.
- تصویر ۹ مسجد گنج علی خان کرمان، داخل گنبد. سوسن بابایی.
- تصویر ۱۰ مجتمع ساروتقی، نورگیر تاق بازار چهارسو و سردر مسجد، اصفهان. سوسن بابایی.
- تصویر ۱۱ عالی قاپو، اصفهان. سوسن بابایی.
- تصویر ۱۲ «زن ایستاده و مرد ایستاده»، دو نقاشی کنار هم در یک برگ مرقع، با امضای صادقی (چپ) و نقش مهر «عباس بنده‌ی شاه ولایت» و امضای استاد محمدقاسم (راست)، قزوین، حدود ۱۵۹۰، آبرنگ مات، مرکب و طلا روی کاغذ. واشینگتون، گالری سکلر.
- تصویر ۱۳ «مجلس مرغان» از یک نسخه‌ی خطی منطق الطیر عطار، هرات، ۱۴۸۶، تجدید صفافی با چهار نقاشی افزوده از دوره‌ی صفوی، اصفهان، حدود ۱۶۰۰، آبرنگ مات، مرکب و طلا روی کاغذ. نیویورک، موزه‌ی متروپولیتن.
- تصویر ۱۴ «تیمور پادشاه بر تخت» از یک نسخه‌ی خطی حبیب السیر، ج ۳، قزوین، ۱۵۷۹/۸۰، آبرنگ مات و مرکب روی کاغذ. واشینگتون، گالری سکلر.
- تصویر ۱۵ «نبرد دریایی در آب‌های جزیره‌ی هرمز (جارون) در ۱۶۲۳» از یک نسخه‌ی خطی جارون‌نامه، ۱۶۹۷، آبرنگ مات و مرکب روی کاغذ. لندن، کتابخانه‌ی بریتیش.
- تصویر ۱۶ سه بشقاب، چین، اوایل قرن پانزدهم (با نام‌های بهبود و قره‌چقای)، چینی و کوبالت با لعاب بی‌رنگ. تهران، موزه‌ی هنر اسلامی.
- تصویر ۱۷ تنگ، چین، اوایل قرن پانزدهم (با نام‌های بهبود و قره‌چقای)، چینی و کوبالت با لعاب بی‌رنگ. تهران، موزه‌ی هنر اسلامی.
- تصویر ۱۸ «مجلس ضیافت شاه»، نیمه‌ی راست نقاشی دوبرگی، ایران، حدود ۱۶۲۰، آبرنگ مات و طلا روی کاغذ. بالتیمور، موزه‌ی هنر والترز.
- تصویر ۱۹ «سنبله» از یک نسخه‌ی خطی ترجمه‌ی صور الکواکب، مشهد، ۱۶۳۱-۱۶۳۳، آبرنگ رقیق، مرکب و طلا روی کاغذ. نیویورک، کتابخانه‌ی عمومی.
- تصویر ۲۰ «کمان‌دار» برج قوس، از یک نسخه‌ی خطی ترجمه‌ی صور الکواکب، مشهد، ۱۶۳۱-۱۶۳۳، آبرنگ رقیق، مرکب و طلا روی کاغذ. نیویورک، کتابخانه‌ی عمومی.

- تصویر ۲۱ «جوان کاغذ به دست»، به امضای محمدقاسم، ایران، دهه‌ی ۱۶۳۰، آبرنگ مات، مرکب و طلا روی کاغذ. تهران، موزه‌ی کاخ گلستان.
- تصویر ۲۲ «سلیمان و بلقیس بر تخت»، نیمه‌ی چپ صفحه‌ی عنوان دوبرگی از یک نسخه‌ی خطی شاهنامه، مشهد، ۱۶۴۸، آبرنگ مات و طلا روی کاغذ. انگلستان، کتابخانه‌ی سلطنتی، کاخ وینزر.
- تصویر ۲۳ «زال در کاخ رودابه» از یک نسخه‌ی خطی شاهنامه، مشهد، ۱۶۴۸، آبرنگ مات، مرکب و طلا روی کاغذ. انگلستان، کتابخانه‌ی سلطنتی، کاخ وینزر.
- تصویر ۲۴ «زال در کاخ رودابه» از یک نسخه‌ی خطی شاهنامه، مشهد، ۱۶۴۵ - ۱۶۵۵، آبرنگ مات، مرکب و طلا روی کاغذ. تهران، کاخ گلستان.
- تصویر ۲۵ «شاه عباس دوم و ندر محمد خان»، گوشه‌ای از اثر، دیوارنگاره‌ی تالار اصلی کاخ چهل ستون، اصفهان، حدود ۱۶۴۷. عکس از سوسن بابایی.
- تصویر ۲۶ «مجلس بزم در هوای آزاد»، گوشه‌ای از اثر، دیوارنگاره‌ی یکی از اتاق‌های جانبی کاخ چهل ستون، اصفهان، حدود ۱۶۴۷. عکس از سوسن بابایی.